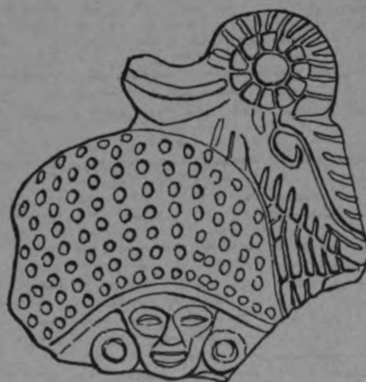
ETNOGRAFISKA MUSEET

GÖTEBORG

ÅRSTRYCK

1959—1962

Omslagsbilden: Keramikfragment, 7 cm högt, toltekisk kultur Mexikodalen. Ur Karl Erik Magnus Östlunds samling, 62.69.10. — *Cover Picture: Pottery fragment showing bird as part of the headdress in a Toltec representation. Valley of Mexico.*

ETNOGRAFISKA MUSEET

ÅRSTRYCK FÖR
1959, 1960, 1961 och 1962
samt bifogad artikel

ETHNOGRAPHICAL MUSEUM, GOTHENBURG, SWEDEN

Annual Reports for 1959, 1960, 1961, and 1962

and Attached Paper

Innehåll/Contents

KARL GUSTAV IZIKOWITZ:	*Berättelse för 1959*	3—23
» » »	*Berättelse för 1960*	24—39
» » »	*Berättelse för 1961*	40—51
» » »	*Berättelse för 1962*	52—66
S. HENRY WASSÉN:	*Från Mexiko och Centralamerika 1962 samt Sr. Hayans resa till Rio Caimán, Colombia*	67—96

Editor: S. Henry Wassén

All drawings in this volume by Mr. Otto Puusta

GÖTEBORG 1963

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

BERÄTTELSE FÖR 1959

Om museets verksamhet skall mätas efter hur många nyförvärvade samlingar som inflyter, måste det tillstås att detta år har varit relativt magert. På många håll i världen försvinner för varje dag som går möjligheterna att samla. Detta bortdöende av de traditionella kulturerna sker med allt större hastighet. Till slut måste vi söka oss till antikhandlarna för att få etnografiska föremål. Vissa föremål, som vi vill komplettera våra samlingar med, är ofta lättare att skaffa i Europa än på det ställe de en gång tillverkades.

Det man erbjudes i en antikhandel är enbart s.k. fina saker, sådana som är eftersökta för att de är konstföremål, har en marknad eller är på modet och jagas av en viss grupp samlare. Det gäller sålunda endast föremål som är utvalda efter bestämda synpunkter, och till dem hör aldrig de vardagliga donen. För oss är dessa minst lika intressanta som de fina. Men handelns män koncentrerar sig på en dammsugning av de sista resterna av konstföremål, som finns kvar i Afrika eller andra delar av världen, som råkar vara på modet. Därmed stiger dessa ting i pris för varje dag, så att endast de rika museerna eller de penningstarka privatsamlarna kan ha råd att lägga sig till med dem, medan vardagens föremål hamnar på sophögen. Tar inte etnograferna hand om dem idag, innan de ersatts av plåtburkar och plastsaker, kommer de snabbt att ruttna. Inte ens framtidens arkeologer kan göra sig en föreställning om deras existens.

Det är därför jag med stor glädje kan notera att vi under året fått en stor samling från Mangaia i Polynesien. Vi inbillade oss att allt var slut på dessa öar, men som väl är skaffade en kollega oss en samling, nästan uteslutande bestående av dessa enkla, effektiva vardagsgrunkor. De har icke något större estetiskt värde, men för oss som även vill ge en bild av den krassa vardagen talar de sitt stilla språk. Icke enbart för oss utan också för allmänheten, ty för dem kan det vara intressant att se med hur pass få och enkla redskap människan egentligen kunde klara sig. Kanske är detta den sista resten av vad man kan finna av den traditionella kulturen i den polynesiska övärlden?

Men tingen talar icke helt för sig själva. De skall ses i deras solbelysta miljö, åtminstone måste man göra sig en föreställning om denna. Ty föremål i och för sig är icke alltid så intressanta. Först när man får kunskap om livet i denna miljö blir föremålen levande vittnesbörd.

Gåvor

Under 1959 har Etnografiska Museet ökats med 362 föremål, av vilka 122 erhållits i gåva från olika personer samt föremålsköp kunnat ske för kr. 207:20 från medel som ställts till förfogande av generalkonsul Hilding Svahn i San Salvador. Referensbiblioteket har fått 68 nr litteratur som gåva, och även övriga arkiv har i flera fall gynnats på detta sätt. Till samtliga givare framföres ett vördsamt tack.

Nyförvärv

Söderhavet

Den väsentligaste ökningen av årets föremålsbestånd har skett på Söderhavet. Våra samlingar från denna del av världen är inte särskilt talrika. Vi har därför noterat denna ökning med stor glädje, i synnerhet som det dels rör sig om en gåva av föremål från Polynesien och dels att dessa kommer från Mangaia. Från denna övärld torde det icke vara lätt att i dessa dagar hopbringa etnografica. Den som haft den stora vänligheten att förmedla denna samling är den kände specialisten på Söderhavet, Dr. D. S. Marshall, Danvers, Mass., U.S.A. Samlingen innehåller vanliga moderna bruksföremål, som man annars sällan har tillfälle att skaffa. Som komplement har vi från samme forskare genom köp förvärvat ytterligare föremål från samma ö (fig. 1–3). Detta ger oss en relativt god bild av den polynesiska kulturen i våra dagar. Tillsammans utgör de båda samlingarna 121 nummer (59.20.1–26 och 59.21.1–95).

Från Dr. Marshall har vi också genom köp förvärvat 10 föremål från Tuamotoöarna (59.31.1–10) och 2 från Australöarna (59.32.1–2).

Från Fiji har dels Mr. K. A. Webster, London, skänkt oss 3 föremål, ett par utmärkta flätverk (fig. 4) samt en peruk troligen av människohår, dels har vi förvärvat en saltdosa av framlidne G. K. Roth i Cambridge, på sin tid Secretary of Fijian Affairs.

Genom ett byte med Nationalmuseets Etnografiska Samling i Köpenhamn har vi kunnat utöka våra Nya Guinea-samlingar med icke mindre än 36 föremål. De flesta kommer från Maprik-distriktet och en mindre del från Jaffi och andra områden (59.23.9–42). Då vi icke förut ägt föremål från detta område, kompletterar de i hög grad våra föregående samlingar från världens näst största ö. Denna är väl ett av de få ställen på jorden, där man fortfarande kan göra autentiska samlingar och där man fortfarande i viss utsträckning lever på traditionellt vis. Men detta förhållande kan väl knappast

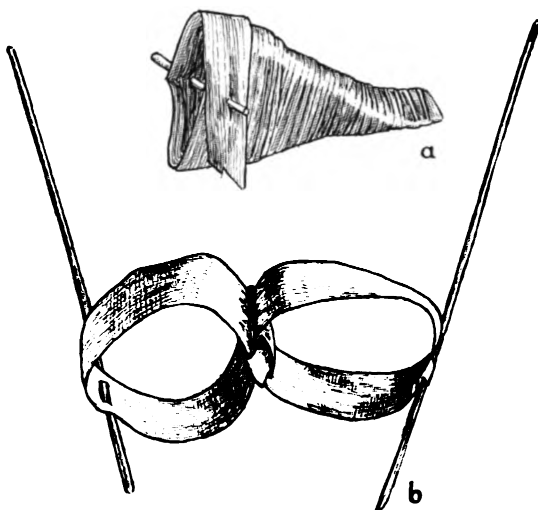

Fig. 1. ***a*, Oboe av kokospalmens fingerblad. 59.21.85. 1:2; *b*, Leksaksglasögon av samma material, 59.21.81. 1:3. Mangaia.** — ***Toy trumpet and toy spectacles made of coconut leaf. Mangaia.***

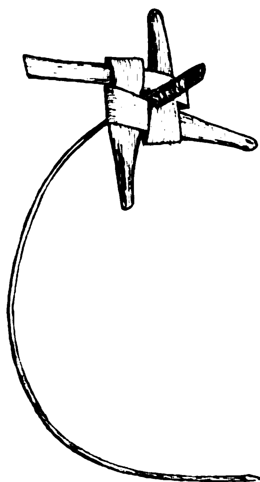

Fig. 2. Vindleka av kokospalmens fingerblad. 59.21.83 b. 1:6. — *Toy pinwheel (coconut leaf). Mangaia.*

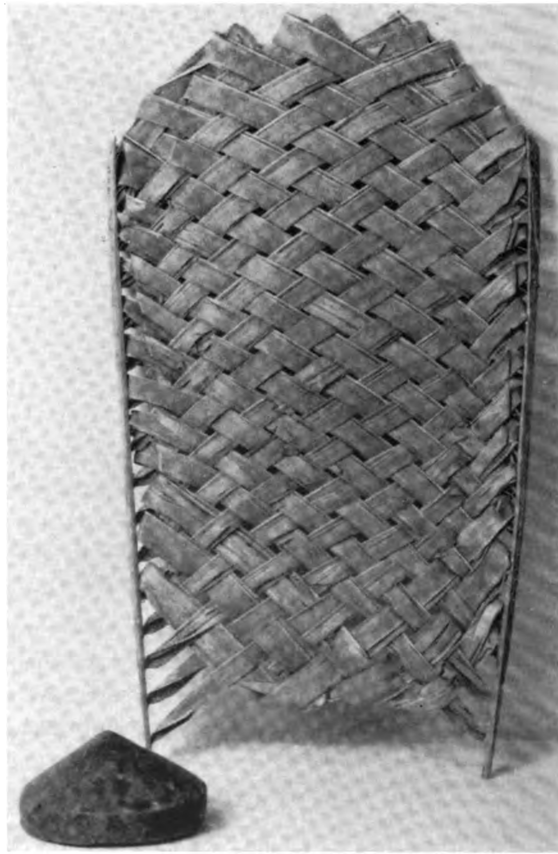

Fig. 3. 56 cm lång flätad målmatta samt konformig skiva av trä (diam. 12,5 cm) använda i *tupe*-spel. 59.21. 90 o. 10. Mangaia. — *Gaming disc and mat for the 'tupe'-game. Mangaia.*

vara så länge till, varför vi är synnerligen angelägna att få samlingar därifrån.

Förutom ovannämnda köp från Mangaia har vi med hjälp av vårt magra konto även lyckats förvärva ytterligare två praktfulla föremål från Melanesien. Det ena är en kanotstäv (59.8.6) från Geelvinck Baai i Holländska Nya Guinea, och det andra är en träskål från södra Malaita, en ö i Salomonarkipelagen (59.8.7). Kanotstäven är ett förnämt träsnideri med genombrutna ornament. Skålen är svartfärgad och har två snidade, på huk sittande figurer på vardera sidan där greparna brukar finnas (fig. 5).

Till inköpslistan kan vi också foga tre smärre stenföremål från Påskön (59.12.1–3).

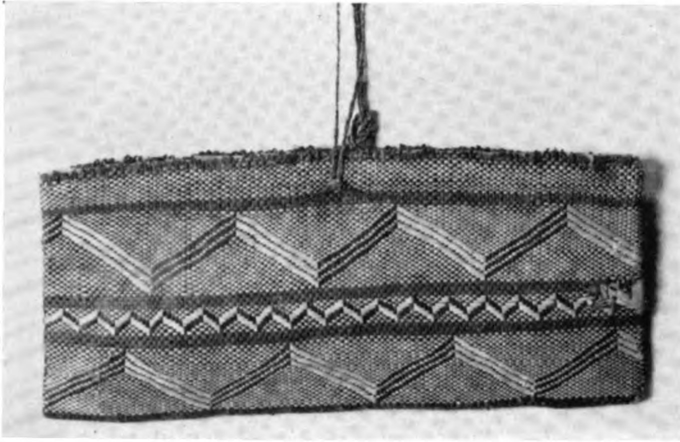

Fig. 4. 49 cm lång väska flätad av pandanusmaterial, handtag av kokosfibrer. 59.2.2. Fiji. — *Fiji pandanus leaf basket, length 49 cm.*

Fig. 5. Svartfärgad skål av lätt träslag, längd figurerna oräknade 27,5 cm. 59.8.7. Södra Malaita, Salomonöarna. — *Wooden bowl, Solomon Islands.*

Fig. 6. Ristad och med glaspärlor prydd kalebasskål (diam. 12 cm) från shilluk i Sudan. 59.1.3. — *Calabash bowl from the Shilluk, Sudan.*

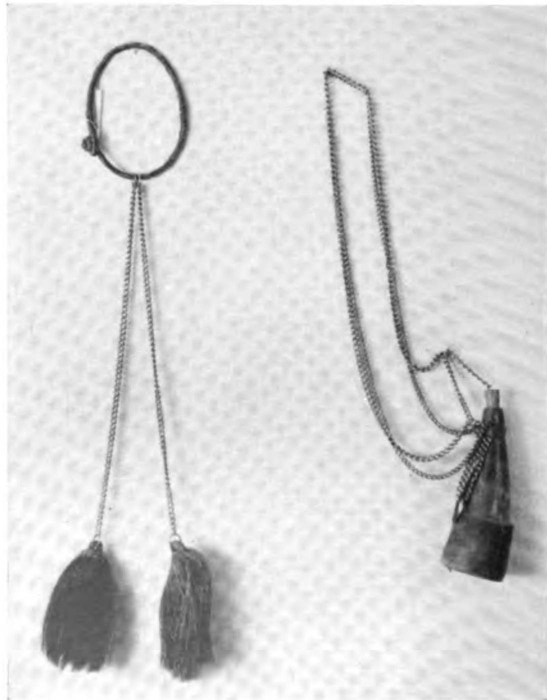

Fig. 7. T.v. Tofsprytt armband för pojkar och ynglingar vid danser. 59.1.13, längd 40 cm; t.h. 12,5 cm lång snusdosa av horn, 59.1.6. Båda föremålen från shilluk i Sudan. — *Bracelet and snuffbox. The Shilluk, Sudan.*

Fig. 8. 35 cm hög mask av trä, människoansikte krönt av apa. 59.5.1, baulé, Elfenbenskusten. — ***Wooden Baulé mask, Ivory Coast. Height 35 cm.***

Afrika

Professor och fru Håkan Törnebohm har under sin vistelse i Khartoum haft vänligheten att skaffa och förära vårt museum en samling från Shillukstammen (fig. 6-7). Den består huvudsakligen av olika kroppsprydnader och accessoarer, eller sådant som ersätter dräkt i dessa varma trakter (59.1.1-24). Insamlandet har skett med hjälp av två shillukmän, och då föremålen är väl dokumenterade är de av stort värde för oss.

Skulpturer från baouléstammen i Elfenbenskusten hör till de mera eftertraktade bland konstsamlarna. Vi har nu blivit en sådan skulptur rikare genom en vänlig gåva av direktören Max Katz i Göteborg. Det är en gammal mask av svartbehandlat trä, utan tvivel en prydnad i våra Afrika-samlingar (59.5.1, fig. 8).

Fig. 9. Utpräglat frontal kvinnofigur av trä, 51 cm hög. Munnen med tänder av metall. 59.19.23, Liberia. — *Female figure, sculpture from Liberia. Height 51 cm.*

Köpman Vilhelm Råberg, Köping, har skänkt oss ett öskar av trä och en båtmodell, båda från Sasstown i Liberia (59.6.1–2). Två armringar från bakuelestammen och en korg från gbaya (59.10.1–3) har skänkts av museets gamle vän missionären O. Ericsson i Alingsås, som redan vid andra tillfällen hjälpt oss med mycket värdefulla samlingar i synnerhet från bakuele. Dessutom har vi fått en samling gradbeteckningar och mössmärken från Etiopien från herr Allan Andersson, Göteborg, en ganska intressant anpassning till västerländska statusemblem (59.14.1–18).

Då numera många svenskar arbetar i Liberia, hade vi hoppats att därifrån få hjälp med samlingar. Den dåvarande personalchefen vid LAMCO, Otto Wigardt i Monrovia, var den som kom till vår hjälp med en samling, som vi inköpt från honom (59.19.1–34). Den innehåller huvudsakligen bruks- och prydnadsföremål (fig. 9).

Ytterligare två afrikanska föremål har inköpts. Det ena är en gammal fin ask från bakuba. Den är rektangulär och snidad i lågrelief med typiska geometriska ornament och flätmönster. Dylika askar har innehållit ett rött färgämne som blandats med olja och användes bl.a. till smink (59.8.8). Det andra är en bronsring från kru i Liberia, gjuten i *à cire perdue*. Den har förmedlats av herr V. Råberg (se ovan), som tidigare hjälpt oss med samlingar från detta håll.

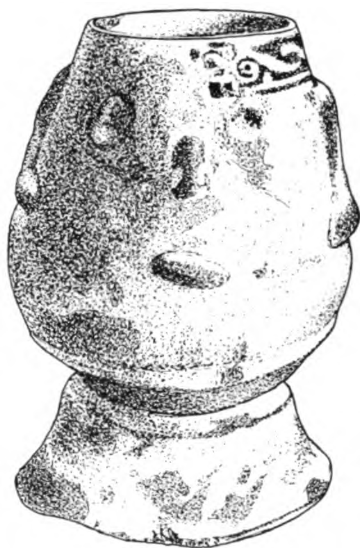

Fig. 10. Osymmetriskt lerkärl i form av huvud på utsvängd ringfot. H. 19,5 cm, 59.18.1, västra Nicaragua. — *Human effigy vessel with eyes represented by a depression. Pacific side of Nicaragua. Coll. 59.18.1.*

Amerika

Antalet föremålsnummer från Amerika har under 1959 ökats med 62, varav 26 erhållits som gåvor, 34 förvärvats i form av en bytessamling och 2 inköpts.

En stor textil (118 × 147 cm) i kelimteknik (59.15.1) har fröken Lizzie Waern, Göteborg, haft vänligheten skänka. Enligt uppgift skulle hennes farbror herr Charlie Waern ha hemfört den från Mexiko omkring år 1900. Av mönstringen att döma skulle dock denna textil möjligen även kunna vara från Peru. Såväl mönstret som storleken placerar den i kolonial tid, ehuru dock sent inom den epoken.

Från Nicaragua har prefekten för Colegio Centro América, P. M. Otaño, för att uppfylla ett löfte till intendent Wassén vid dennes besök därstädes 1958 tillställt oss två lerkärl och två keramiska fragment, allt arkeologiskt material (59.18.1–4, fig. 10).

Av förvärven från Sydamerika utgöres det största rent etnografiska tillskottet av en av yrkesetnografer gjord samling från stammarna guaika och shirishana (guaharibo) i Alto Ventuari-området i Venezuelas Territorio Federal Amazonas (T.F.A.). Denna samling (59.24.1–34) har erhållits såsom

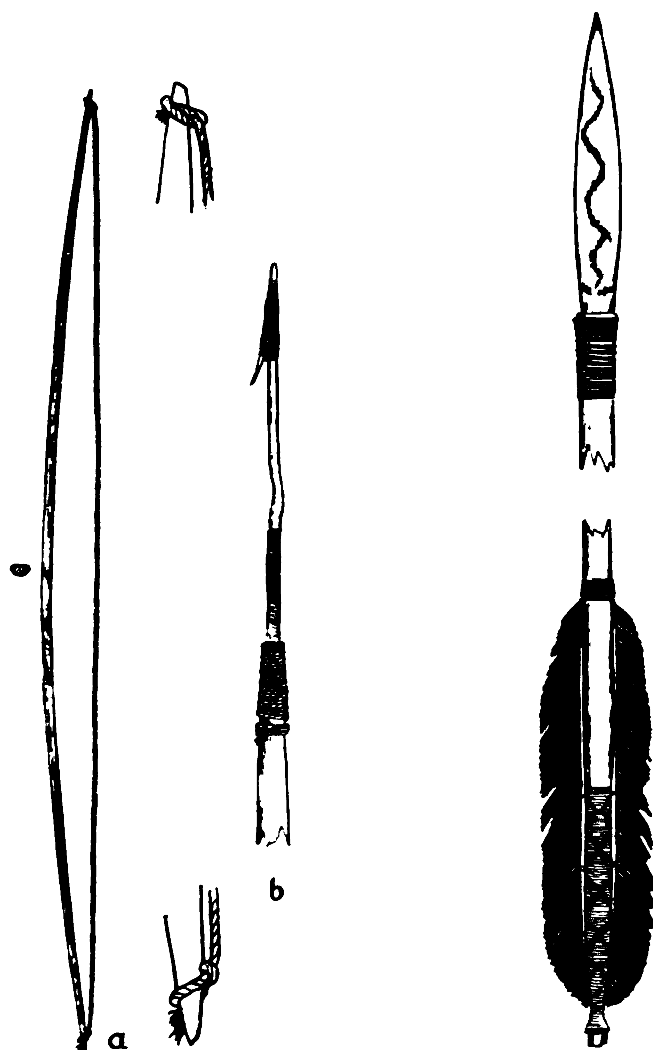

Fig. 11. *a*, 203 cm lång båge, 59.24.2 och *b*, pilspets med spetshake, 59.24.4. Guaika, Venezuela. — *Bow and arrow, Guaika Indians, T. F. A., Venezuela.*

Fig. 12. 205 cm lång pil med spets av bambu. 59.24.3. guaikaindianer, T. F. A., Venezuela. — *Arrow, length 205 cm. The Guaika.*

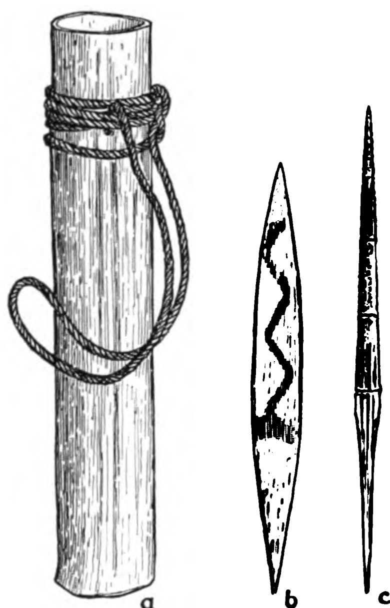

Fig. 13. *a*, 32 cm långt koger med *b*, reservpilspets av bambu samt *c*, giftbestruken pilspets. 59.24.9, a, b, h. Guaika, Venezuela. — *Quiver and arrow points, c, with poison. Guaika Indians.*

bytessamling från Museo de Ciencias Naturales i Caracas, varom avtalades vid intendent Wasséns besök i Caracas den 11 juli 1958 på utresan till Centralamerika.

Samlingsnummer 59.24.1–16 kommer från guaika (=waika) genom en fransk-venezuelansk expedition i T.F.A. 1951–52. Övriga samlingsnummer 17–34 kommer från shirishana genom expeditionen Ivicarmu ledd av museichefen, prof. J. M. Cruxent och hans medarbetare Dr. H. Fuchs i T.F.A. år 1959. Shirishana är en caribisk benämning på flera stammar tillhörande det kulturskikt i gränstrakterna mellan Venezuela och Brasilien, vilket representeras av i samlingen ingående föremål. I en samling från kariméindianerna (1931.8) har museet förut ett material från dessa stamgrupper, vilka karakteriseras som kraftfulla skogsnomadiserande indianer, som ursprungligen endast levt på fiske, jakt och samlande, ehuru numera viss odling förekommer av t.ex. maniok. Då mycket litet är känt om dessa indianer, är det av uppenbart intresse att ha fått samlingen från dem. Framför allt ges prov på deras oerhört kraftiga pilar med styrfjädrar liksom långa bågar av *chonta* (en palm). I guaika-samlingen ingår två bambukoger, båda med

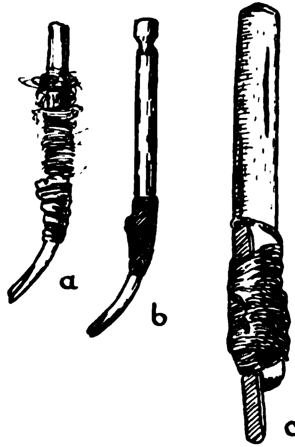

Fig. 14. *a*, 11 cm lång mejsel av skaftad gnagartand, 59.24.22 b, shirishana, Venezuela; *b*, dito, 12 cm, 59.24.9 i, guaika, T. F. A.; *c*, 9 cm lång mejsel av metall med träskaft, 59.13.12, Nazca, Peru. — *Chisels of hafted tooth of a rodent, a and b Shirishana and Guaika Indians, Venezuela; c, Archaeologic chisel with metal point, Nazca, Peru.*

reservspetsar till pilarna (fig. 11–14), varav några giftbestrukna (59.24.9, *g*, *h*). Dessutom finns i ena kogret en 12,5 cm. lång mejsel gjord av en med träskaft försedd tand av gnagaren *Dasyprocta* (se fig. 14, *b* för detta föremål 59.24.9, *i*). Även i shirishanasamlingen finns ett sådant koger med mejsel av gnagartand (fig. 14, *a*) samt ej mindre än 25 stridspilar i kogret (59.24.22, *a–å*).

Som påpekats av intendent Wassén vid katalogiseringen är dessa mejselinstrument ett exempel på ett hos en del stammar i Sydamerika förekommande uppenbarligen gammalt och intressant kulturelement. Slumpen har 1959 fogat det så, att vi detta år som gåva av en av museets vänner bland några smärre peruanska arkeologiska föremål även erhållit ett verktyg av denna art från Nazca (se fig. 14, *c*, där dock själva mejseln är av metall, men skaftet av trä (59.13.12). Stundom är skaften till dessa verktyg gjorda av ben såsom hos t.ex. de lågtstående siriono i Bolivia. I det fornperuanska kulturområdet har gnagartandsmejseln så att säga översatts i metall från den hos skogsstammarna förekommande typen, liksom indianerna i det andina området även »översatte» de T-formiga stenyxorna till metallyxor av samma form, etc.

I den synnerligen välkomna samlingen från Venezuela — för övrigt exemplariskt dokumenterad av kollegerna därute — kan nämnas korgar, armringar av bomullstråd, kvinnoskört av rödfärgat bomullsgarn, öron-

Fig. 15. 74 cm långt fransat kvinnoskört av rödfärgat bomullsgarn, 59.24.25, shiri-shana, Venezuela. — ***Woman's girdle of cotton. Shirishana Indians, Venezuela.***

Fig. 16.

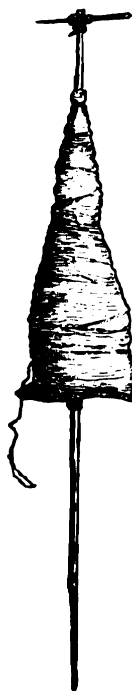

Fig. 17.

Fig. 16. Armring av bomullstråd, 59.24.16, guaika, Venezuela. — ***Bracelet of cotton. Guaika Indians.***

Fig. 17. 38 cm lång slända med bomullstråd och trissa av kalebass. 59.24.23, shiri-shana, Venezuela. — ***Spindle with a whorl-disc of gourd, length 38 cm. Shirishana Indians, Venezuela.***

pluggar, fjäderprydnader av den sydamerikanska hönsfågeln *pauji* (prydnaderna bäres på överarmarna som nedhängande tofsar) samt slutligen även prov på det röda färgämnet *onoto* (eller *annoto*, *rucú* m.fl. namn) vilket erhålles av den 2 till 9 meter höga busken eller lilla trädet *Bixa orellana L.* (fig. 15–17).

Från México har genom köp från etnografen Barbro Dahlgren-Jordán erhållits en kvinnodräkt från hennes vetenskapliga stamspecialitet, mixtekerna. Dräkten (59.29.1 *a–b*), som närmare bestämt kommer från Mixteca de la Costa, har skaffats av samma indiankvinna, som 1958 till intendent Wassén sålde de mexikanska textilier, som nämnts på sid. 55 i Årstrycket 1957–58. Förvärvet kan således betraktas som en direkt fortsättning på föregående.

Dräkten består av två delar, kjortel och blus. Kjorteln (1 *a*) har vävts på en vävstol av indiansk typ med vävens sträckning reglerad av ett band, som spännes kring väverskans rygg. Enligt textilexperten Irmgard W. Johnson vid Nationalmuseet i Mexiko kallas denna typ av plagg för *pozahuanco*. Varpsystemet är dubbelt, med bottenvarp som väver tuskaft, och en ytvarp som flotterar på tygets ena sida. Färgerna är indigo, cinnober, svagt lila och rödviolett, varav den lila tråden utgöres av handspunnen bomull färgad med färgämnet från purpursnäckan, medan den rödvioletta tråden utgöres av handspunnet silke färgat med *koschenill* eller i Mexiko *grana* (se Årstrycket 1957–58, s. 54 om dessa färgningsmetoder i Mexiko).

Den andra delen av dräkten (1 *b*) utgöres av en *huipil*, kvinnoskjorta i ponchosnitt, för festbruk, t.ex. bröllop. Den göres av gasvävnad med broscheringar och korsstygnsbroderier av amusgoindianer i Guerrero (en av mixtekgrupperna).

Det erhållna exemplaret är typiskt för en ej alltför bemedlad person. En rik kvinna skulle köpa ett exemplar med bredare inslag av koschenill och purpur, men dylika plagg ställer sig mycket dyrare. Denna typ av kvinnodräkt är nu unik i Amerika. Den nämns tidigt i den spanska litteraturen från Mexiko.

Asien

Våra gamla vänner Torborg och Nils Sundevall, Vällingby, har varit vänliga nog att fortsätta att då och då ge oss en gåva från Indonesien. Denna gång är det en stor fin bomullsbatik från Java (59.3.1).

De indiska samlingarna har fått ett värdefullt tillskott genom ännu en förnäm gåva från fru Elsie Almgren, Göteborg (59.27.1). Det är en hel dräkt med alla accessoarer från lambadistammen — ett slags indiska zigenare —

Fig. 18. Rikt broderad väska av tyg, h. 18 cm, avsedd för tobak, fästmögåva. 59.9.7, Kabul, Afganistan. — *Richly embroidered tobacco pouch. Afghanistan.*

och den har insamlats i närheten av Masulipatam. Den består av kjol, blus och mantel i glada färger och påminner mer om vad man ser i Nordindien än i trakten av Masulipatam. Det är en gammal festdräkt, som väves, färgas och sys av flickorna vid första menstruationen och först användes vid deras bröllop. Accessoarerna består av mässingsringar, benringar, fingerringar och nagelringar som täcker fingerspetsarna och som man ser på flera håll i Indien. För oss är det ett utomordentligt tillskott, i synnerhet som dräkter från detta folk är sällsynta i museisamlingar. Från Indien kommer också en skalmeja eller dubbelklarinett av det slag ormtjusare brukar traktera (59.26.1). Den har skänkts av AB Ferd. Lundquist & Co., Göteborg. En typisk persisk sadelväska för kamel (59.28.1) av knutna mattor i geometriskt mönster har AB Nils Nessim i Göteborg förärat oss.

De byten som gjorts kommer från Indonesien. I det ovannämnda bytet med Nationalmuseum i Köpenhamn ingår också sju utomordentligt intressanta föremål från batakerna i Sumatra. De fyller väl ut våra fåtaliga gamla samlingar från dessa (59.23.1–8). Till detta byte hör också en javansk korg.

Fig. 19. Örontrissa av guld med filigranarbete och infattade stenar. Diam. 5,7 cm. 59.8.2, atjeh, Sumatra. — *Golden ear-disc with precious stones and filigree. The Atjeh, Sumatra.*

Fil. lic. E. Soop, Stockholm, som under en längre tid vistats i Afghanistan, har varit vänlig nog att skaffa oss en utmärkt samling från Kabul (59.9.1–21). Den består av en fullständig mansdräkt, en del keramik samt en del andra ting, bl.a. ett typiskt afghanistanskt stränginstrument — *rhubarb*. Föremålen som huvudsakligen är från turkmener, är av utmärkt kvalitet och då vi dessutom är ganska fattiga på samlingar från denna del av världen, är de ytterst välkomna (fig. 18).

De övriga inköpen kommer från Indonesien, dels en batik (59.4.1), dels fem olika föremål (59.8.1–5) som en målad träskulptur från Bali, en s.k. krishållare — ett utmärkt exemplar — dels en tång för skärning av nötter från Malacka. Dessutom en typisk låda med lock gjord av palmblad från Moluckerna och en bomullsvävnad i varpikatmönstring från Borneo, en utomordentlig och mycket typisk sak. Sist i raden kommer en örontrissa av guld — 5,7 cm i diam. — från atjehstammen i Sumatra (fig. 19). Den är ett filigranarbete och på ena sidan är olika slags stenar, rubiner, safirer och zirkoner. Sådana smycken har vi tyvärr icke många på vårt museum.

Europa

Från Europa kommer endast ett föremål under 1959, en samekniv (59.16.1) av god kvalitet. Det är Fru Eva Bengtsson, Göteborg, som haft vänligheten att skänka den till oss.

Bibliotek, arkiv och kataloger

Referensbiblioteket

En ökning med 414 nummer har under 1959 antecknats i biblioteksliggaren, varmed slutnumret förts till 13888. Av ökningen fördelas 175 arbeten på köp, genom bytesförbindelser har 171 inkommit och slutligen genom gåvor 68.

Bland överlämnarna av gåvoexemplar till biblioteket märkes Academia Nacional de Historia, Caracas; Banco de la República, Bogotá; Brasiliens Konsulat i Göteborg och v. konsul Hildon Hermes da Fonseca vid samma konsulat; Prof. Juan Comas, México; Musée Royal du Congo Belge, Tervuren; National Park Service, Washington, D. C; Norska Generalkonsulatet i Göteborg; Sr. Arnold Orav, Valencia, Venezuela; Professor Knut Pipping, Åbo, och U. S. Information Service, Göteborg. Vidare har av de egna tjänstemännen museichefen bidragit med 4 nr, intendent Larsson med 3 nr och intendent Wassén med 23.

Bildarkivet

Detta arkiv har 1959 ökats med bildnummer 14447-481 eller 35 bildark, huvudsakligen i förteckningen införda fotografier och teckningar av föremål ur samlingarna.

Kartarkivet

Under året har kartnummer 275 och 276 inköpts, några övriga tillskott till detta arkiv har ej noterats. De båda köpta kartorna utgöres av en kartbild från 1777 över delar av n.v. Sydamerika och en vegetationskarta över Afrika söder om Kräftans vändkrets.

Pressklipparkivet

Liksom under tidigare år har museet fått mottaga bidrag till detta arkiv från olika håll, varvid särskilt noterats de svenska beskickningarna i Peru och Mexiko samt bland enskilda handelssekreterare Tage Brodin, Lima, och generalkonsul Hilding Svahn, San Salvador.

Skioptikonarkivet

Oförändrat under 1959.

Diskoteket

För 1959 har en ökning antecknats med skivnummer 252–288, d.v.s. 37 skivor, varav 8 köpts, 27 erhållits såsom bytesgåva och 2 utgöres av egen produktion.

Genom köpen har tillförts upptagningar från Afrika (bl.a. Marocko och Dahomey samt musik från bushman-grupper i Kalahari), Guiana (kalima och oyana), Guatemala (mayagruppen mam) samt Iran.

Den stora bytesgåvan består av folkmusik från Azorerna, som där upptagits av professor och fru Artur Santos från Conservatório Nacional i Lisboa. En sändning omfattade 18 skivor skänkta av Instituto Historico da Ilha Terceira med inspelningar just från Terceira i ögruppen, en annan sändning på 9 skivor med inspelningar från S. Miguel kom från Instituto Cultural de Ponta Delgada på denna ö.

Två skivor katalogiserade som D. 287 och 288 har tillkommit som resultat av egen produktion i samarbete med Sveriges Radio. Dessa skivor har upptagits av museichefen under resa i Indien 1951–52 och består av folkmusik från stammarna gadaba och saora samt några musikstycken från hinduisk befolkning.

Museal verksamhet

I vissa salar är dagsljuset så starkt att de ursprungliga färgerna på föremålen blekes. Detta gäller i synnerhet lappsamlingarna där ljuset direkt strömmar in från takfönstren. Vi har därför varit tvungna att täcka dessa och ersätta dagsljuset med artificiell belysning. Detta har skett med vanliga ljusämnesrör med filter mot de ultravioletta strålarna. Helst hade vi velat använda oss av kallkatodrör, som numera användes i många utställningar utomlands. De har också den fördelen att ljusfärgen kan regleras. Tyvärr visade sig priset vara för högt för en sådan belysningsanordning. Det hade i vilket fall varit av stort värde att åtmonstone i en sal få göra ett försök med denna sorts belysning.

I verkstaden har också ny belysning införts och vissa förbättringar gjorts. Fotografiateljén har dessutom fått en Hasselbladskamera med två objektiv, då det blir billigare att använda en bra kamera med relativt litet plåtformat.

De trånga biblioteks- och arkivutrymmena måste utnyttjas rationellt och nya hyllor har därför insatts. Dessutom har nya flammfria skåp och kortlådor inköpts.

Ett par vykort i färg av peruanska vävnader har under året publicerats. Färgtryck är visserligen dyrt, men mycket eftersökt av publiken. Vi hoppas

att så småningom få igen något av vad det kostar, så att vi successivt kan göra nya vykort i framtiden.

Någon utställning har icke gjorts under året, då vi hela tiden varit fullt sysselsatta med uppordning av våra trånga magasin och i övrigt varit helt upptagna med ordnandet av de allt mer krympande utrymmena. Det är ledsamt att behöva konstatera hur mycket extra arbete som måste göras på grund av trångboddhet. Tiden som åtgår till detta hade i stället kunnat ägnas mera åt allmänheten för utställningar och liknande.

Fönsterskyltningarna har fortsatt som vanligt. I samverkan med Historiska Museet gjordes två fönster som behandlade *Spel*. Det ena visade olika »brädspel» från exotiska områden och det andra behandlade kort- och tärningsspel i Europa och utanför. I samband med ICOM-kongressen (ICOM=The International Council of Museums) i Stockholm utställde vi bl.a. fotografier från våra fönsterskyltningar, en sak som ännu så länge är relativt sällsynt i museivärlden.

Övrig verksamhet och personalia

Ett antal arkitekturstuderande vid Chalmers Tekniska Högskola har under året haft som övningsuppgift att rita ett tänkt Etnografiskt Museum beläget vid Götaplatsen. Flera utmärkta förslag till lösning framkom. Detta är andra gången som idéförslag till ett nytt etnografiskt museum utarbetats av arkitekturstuderande vid Chalmers. Därmed har vi fått en ganska god fond av kunskap om hur ett modernt etnografiskt museum av vår storleksordning bör se ut. Det är mycket värdefullt att få sådan diskussion till stånd och få ett sådant byggnadskomplex analyserat. Hoppas att det kommer att bära frukt någon gång i framtiden då byggnaden verkligen kommer till stånd.

Några längre resor har under året icke företagits. Museichefen deltog i en diskussion i Stockholm om museimannautbildningen som Universitetskanslern hade anordnat. Dessutom har han hållit en föreläsning vid universitetet i Oslo samt i samband med denna resa studerat de etnografiska samlingarna där och i Bergen. Vidare har han hållit föredrag i Århus och i Lund förutom sedvanlig universitetsundervisning.

Intendenten S. Henry Wassén har under året på särskild anmodan till Finska Vetenskaps Societeten, Helsingfors, avgivit ett sakkunnigutlåtande beträffande ett posthumt arbete av framlidne professorn Rafael Karsten med arbetstiteln »Essays in the Religion of the South American Indians East of the Andes».

Intendenten Karl Erik Larsson var under oktober månad tjänstledig för arkivstudier i England och Skottland rörande Fijis socialhistoria. Under tiden vikarierade för honom fil.lic. K. E. Knutsson.

I statlig arkivarbetstjänst har under hela året tjänstgjort herrar Olof Brändström, Otto Puusta och David Svensson.

I juni tjänstgjorde missionären Olle Ericsson vid museet för att hjälpa till med uppordnandet av vissa afrikanska samlingar. Missionär Ericsson har själv skaffat oss samlingar och studerar dessutom etnografi vid universitetet.

Besök vid museet för studier eller forskning i samlingarna har under 1959 avlagts av bl.a. följande:

Dr. Guy Atkins, School of Oriental and African Studies, University of London; Herrn Gerhard Baer, Museum f. Völkerkunde, Basel (studium av saml. från Brasilien); Galen R. Baker, M. A., La Junta, Colorado; Ambassadör Carl H. Borgenstierna, Buenos Aires; Professor Sven Bundgaard, Århus; Professor H. Ubbelohde-Doering, Gossfelden bei Marburg; Fil. lic. John-Erik Elmberg, Stockholm; Ambassadör Máximo Etchecopar, Stockholm; Professor Wayland D. Hand, University of California at Los Angeles; Dr. G. Hartmann med fru, Berlin-Lichterfelde; Konsul Hildon Hermes da Fonseca, Göteborg; Dr. Evan Horning, Bethesda, Maryland; Miss Maria Elisabeth Houtzager, Centraal Museum, Utrecht; Professor Edwin M. Loeb, University of California, Berkeley; Mr. Borys Malkin, Dept. of Anthropology, Univ. of Minnesota, Minneapolis; Miss Ella N. Martin, Royal Ontario Museum, Toronto; Civilingenjör Lennart Mattsson, Director, Unesco Science Cooperation Office for South-East Asia, Djakarta, med fru; Dr. C. Nooteboom, Directeur van het Museum voor Land- en Volkenkunde, Rotterdam; Dr. phil. Zlatko Obranovíc, Zagreb; Dr. Blanca Ordoñez de la Mora, México; Dr. E. Pépin, Paris; Dr. Enrique Riveros de Aliaga, La Paz; Dr. O. W. Samson, Horniman Museum, London; Miss Marion P. Sehnert, Cambridge, Mass.; Doktor Stephan Vendel, Hälsingborg och Dr. Dario Verdugo Binimelis, Santiago de Chile.

Följande bibliografiska uppgifter lämnas för 1959 beträffande olika bidrag inom ämnesfacket av tjänstemännen eller närstående författare:

Izikowitz, K. G.: Avsnittet *General Ethnology* (p. 669–671) i *Trends in Anthropology: Antropology in Sweden* by K. G. Izikowitz, Carl-Axel Moberg and Albert Eskeröd. American Anthropologist, Vol. 61: 4, p. 669–676, Menasha, Wisconsin.

— — *Etnografisk rhapsodi.* Bilaga till Götheborgske Spionen n:r 5, 1959, 6 pp. Göteborg.

Larsson, Karl Erik: *Fiskläget i Träslöv*. Varbergsfiskarnas andelsförening 1934–1959, p. 10–16. Varberg 1959.

Torres de Iannello, Reina: *La Americanistica? Panamá, y un etnólogo sueco*. Lotería, 2da época, vol. IV: 38, p. 64–75, Enero 1959. Panamá.

Wassén, S. Henry: Recensionerna 290 (»*Native Peoples of South America*» by Julian H. Steward and Louis C. Faron) och 292 (»*Die Jaguarzwillinge: Mythen und Heilbringergeschichten, Ursprungssagen und Märchen brasilianischer Indianer*» von Herbert Baldus) i MAN, A Monthly Record of Anthropological Science, Vol. LIX. London. Oct. 1959, p. 183-184.

— — *Axplock ur en volym om den stora epoken för marina upptäckter*. Transbladet, Nr 4, Okt. 1959, p. 4–6 och 9, Göteborg.

— — *En akvarell som bakgrundsbild till sydamerikansk huvudtrofé*. Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 1.7.1959. Göteborg.

— — *Några indianska folkvandringar*. Göteborgs-Posten 13.7.1959. Göteborg.

— — *Om indianguld*. Göteborgs-Posten 3.8.1959. Göteborg.

— — *Indianska rusdrycker*. Göteborgs-Posten 14.9.1959. Göteborg.

Karl Gustav Izikowitz